

FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI

Szkoła Dialogu

Osiągnięcia | 2012–2013

Zrozumieć żydowską historię

Szkoła Dialogu to program edukacyjny stworzony i prowadzony przez Fundację **Forum Dialogu Między Narodami**. Dzięki niemu młodzi ludzie odkrywają wielowiekową obecność Żydów zarówno w całej Polsce, jak i w ich własnych miejscowościach. Program pozwala im przyjąć dzieje wspólnoty żydowskiej jako element ich własnej tożsamości. Działania skierowane są do uczniów szkół ponadpodstawowych. Uczestnicy programu poznają historię swojej okolicy, często odkrywając zapomniane fakty dotyczące społeczności żydowskiej, która niegdyś współtworzyła społeczny krajobraz ich miejscowości. Samodzielnie odszukują i rekonstruują lokalne dziedzictwo żydowskie, upamiętniając historię Żydów w miejscach, w których mieszkają.

Szanowni Państwo,

trzymacie w rękach sprawozdanie z ostatnich osiągnięć **SZKOŁY DIALOGU**, najważniejszego projektu edukacyjnego prowadzonego przez **FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI**.

Program **SZKOŁA DIALOGU** działa od pięciu lat. Rozpoczęliśmy go w 2008 r., chcąc umożliwić uczniom w całej Polsce odkrycie i przyswojenie sobie żydowskiej historii ich miejscowości. Uważaliśmy, że niezajomość tej historii stanowi najpoważniejszy brak w polskiej edukacji obywatelskiej i że należy pomóc ukształtować otwarte umysły młodych obywateli Polski i Europy, by uświadomili sobie historyczne zawitości i niebezpieczeństwa antysemickich stereotypów.

Tym, czego nie mogliśmy przewidzieć, jest waga, jaką **SZKOŁA DIALOGU** może mieć dla Żydów z diaspory i Izraela, którzy szukają sposobu stworzenia więzi z ich rodzinnymi miejscowościami. Ci ludzie odwiedzają miasta swoich przodków, są tam witani przez polskich uczniów niecierpliwie wyczekujących pod szkołą, by ich oprowadzić po mieście i z radością opowiedzieć im historie, które sami odkryli. Mając za sobą ponad dwadzieścia takich właśnie spotkań, rozumiemy teraz, że **SZKOŁA DIALOGU** tworzy na poziomie lokalnym mocny fundament dla prawdziwego pojednania między Polakami i Żydami.

Jak ujął to pewien uczeń z Ryk, mówiąc po zakończeniu naszego programu na wiosnę tego roku: „Te warsztaty wywołały w naszym mieście małą rewolucję”. Owe „małe rewolucje” były możliwe tylko dzięki wsparciu i zaufaniu bardzo wielu instytucji i osób w Polsce i za granicą. Dzięki pomocy naszych przyjaciół mogliśmy w ciągu ostatnich pięciu lat objąć naszym programem 150 szkół w dziewięćdziesięciu miejscowościach.

Rewolucja trwa nadal.

Z poważaniem

ANDRZEJ FOLWARCZNY

Prezes

Forum Dialogu Między Narodami

Szkoła Dialogu

„Przed udziałem w nich moja wiedza była znikoma, dlatego też byłam bardzo zaskoczona, że w mojej miejscowości żyło tyle Żydów. Dzięki temu, że zdobyłam wiele informacji na ich temat, zmieniłam swoje podejście do Żydów. Teraz, gdy już dowiedziałam się o nich tak wiele, pragnę również przekazać tę wiedzę tym, którzy nie mieli okazji wziąć udziału w warsztatach” — Sylwia, uczennica z Sienna

Przygoda i odkrywanie zapomnianej historii żydowskiej – oto, co SZKOŁA DIALOGU zaproponowała w roku szkolnym 2012/2013 uczniom ponad czterdziestu gimnazjów i liceów z całej Polski. Oni zaś podzielili się zdobytą wiedzą z innymi – oprowadzając ich po okolicy, zapraszając na prezentacje, wystawy, happeningi, wydając publikacje i tworząc strony internetowe. Odbiorcami byli nie tylko ich szkolni koledzy, ale też dorośli mieszkańcy ich miejscowości oraz lokalne władze. SZKOŁA DIALOGU w ciągu jednego roku wpłynęła bezpośrednio na życie

ponad 1200 uczniów. Jak wielu ludzi zmieniło swój sposób myślenia o żydowskiej historii dzięki tym uczniom?

SZKOŁA DIALOGU jest programem edukacyjnym stworzonym i prowadzonym od 2008 r. przez FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI. Od 2011 r. program objęty jest honorowym patronatem Ministra Edukacji Narodowej – co stanowi potwierdzenie jego ogólnopolskiego znaczenia i wagi problemów, do których się odnosi.

- Od 2008 r. odbyło się 150 SZKÓŁ DIALOGU w 90 miastach
- W roku szkolnym 2012/13 zrealizowano program w 43 szkołach w całej Polsce
- Co roku w programie bierze udział ponad 1000 uczniów
- Po zakończeniu programu o 57% wzrasta liczba uczniów, którzy deklarują znajomość kultury żydowskiej

Trenerzy FORUM, pojawiając się w szkołach, starają się zainteresować uczniów i dowiedzieć się, jakie są ich wyobrażenia na temat Żydów. Ku swojemu zaskoczeniu uczniowie zaczynają inaczej postrzegać swoje miasto. Budynki zyskują nowe znaczenie. Tajemnicze parki stają się dawnymi cmentarzami. Wszędzie widać ślady żywej niegdyś społeczności, która przez dwieście albo trzysta lat znacząco wpływała na rozwój i kulturę ich miast i miasteczek. Dzięki pomysłom podsuwanym przez program SZKOŁY DIALOGU uczniowie odnajdują nazwiska żydowskich sąsiadów, wypisują ich stopnie ze starych szkolnych dzienników, oznaczają miejsca żydowskich bibliotek i teatrów jidysz.

W toku odkrywania przeszłości uczniowie przekonują się, że ich opinie na temat Żydów uległy zmianie. Gdy wiedza radykalnie wzrasta, ich podejście staje się o wiele bardziej pozytywne. Nowością jest dla nich także chęć włączenia się w życie miejscowej społeczności. Chcą wpłynąć na innych, przerwać milczenie na temat żydowskiej przeszłości ich miast, zatroszczyć się o pozostałe w nich okruchy żydowskiego dziedzictwa. Na zakończenie programu wielu młodych ludzi jest gotowych, by występować publicznie i stać się ambasadorami porozumienia.

W roku szkolnym 2012/13 43 szkoły w Polsce stały się Szkołami Dialogu: w Anopolu, Broku, Buku, Chełmie, Chotyłowiu, Czarnym Dunajcu, Czerwińsku, Częstochowie, Dębicy, Dobrej, Fryszaku, Gliwicach, Izbicy Kujawskiej, Kazimierzu Dolnym, Koninie, Koprzywnicy, Łomży, Międzyrzecu Podlaskim, Nisku, Ornece, Parczewie, Pilźnie, Pińczowie, Puławach, Rykach, Sandomierzu, Sierpcu, Siennie, Sokołowie Podlaskim, Szczepieszynie, Szydłowcu, Ulanowie, Warszawie, Wąchocku, Zarębach Kościelnych.

Otworzyliście mi oczy

„W Czarnym Dunajcu jestem praktycznie każdego dnia, ale do tej pory nie interesowałam się czasem przeszłym tej miejscowości. Warsztaty pozwoliły mi zrozumieć, jaki Czarny Dunajec był przed wojną, w czasie wojny i po wojnie, jak wielu było Żydów na Podhalu. Dowiedziałam się o tym, że we wsi, w której jestem codziennie, znajduje się tak wiele zachowanych budynków i cmentarz żydowski” — Klaudia, uczennica z Czarnego Dunajca

„SZKOŁA DIALOGU otworzyła mi oczy. Zrozumiałem, że wszystko to, co dotychczas wiedziałem o Żydach, to były jakieś głupie stereotypy. Okazało się też, że w moim mieście jest tak dużo miejsc związanych z żydowską historią, że nigdy bym nie przypuszczał” – wyznaje uczeń z Czerwińska. „Teraz, kiedy przechodzę koło Domu Nauczyciela, wiem, że kiedyś była tu synagoga. Idąc ulicą Kołłątaja, pamiętam o tych wszystkich małych sklepikach, które tu kiedyś były. Patrząc na pizzerię Ewa, widzę olejarnię.

Puławy są teraz dla mnie zupełnie inne” – mówi jeden z uczestników SZKOŁY DIALOGU. Silne przeżycie i poczucie zaskoczenia pozwalające zobaczyć swoją miejscowość w nowym świetle, są powszechne wśród uczniów biorących udział w SZKOLE DIALOGU. Uczniowie w Rykach znają teraz niemal wszystkie budynki w centrum miasta, mogą wymienić nazwiska ich żydowskich mieszkańców, nazwy działających tam firm i historie rodzinne ich właścicieli. Dowiedzieli się tego przeważnie od starszych krewnych i sąsiadów.

W Zaręczach Kościelnych uczniowie wydobyli szkolne archiwa z lat 30. i znaleźli w nich nazwiska swoich dziadków obok żydowskich nazwisk ich szkolnych kolegów. W Łomży licealiści także grzebali w starych dokumentach i w Księgach Pamięci – Yizkor Books. Co więcej, uczniowie w Pilźnie po raz pierwszy dostrzegli na ścianie jednego ze sklepów w swoim mieście oryginalny napis mówiący, że był to sklep koszerne – i zrozumieli, że przed wojną musiał należeć do miejscowych Żydów. Uczniowie w Orniecie dzięki kontaktom z ocalonymi z ich miasteczka mogli zlokalizować miejsce, gdzie przed wojną stała synagoga.

W Pilźnie uczniowie urządzili wycieczkę śladami Mechela Zweiga, dziewięcioletniego chłopca, którego szkolne rysunki znalazły się na strychu jednego z domów w mieście. Zorganizowali też wystawę tych obrazków w miejscowym ośrodku kultury. Zwiedzający Wąchock byli „oprowadzeni” przez Pinkwasa Abrama, szklarza i fotografa urodzonego w Wąchocku w 1904 roku, którego rodzinne zdjęcia odnalazł jeden z mieszkańców miasta. W Dobrej uczniowie część trasy poświęcili Henrykowi Glicensztajnowi, znanemu malarzowi i rzeźbiarzowi, którego rodzina mieszkała przed wojną w tej miejscowości.

„Yes we can!”

„Dzięki tym warsztatom wierzymy, że jeśli się czegoś chce, to się naprawdę da zrobić” – mówi Izabela z Parczewa. Rzeczywiście, zorganizowanie dużego wydarzenia publicznego i zaproszenie

poważnych osobistości jest dużym wyzwaniem dla nastolatków. Uczestnicy SZKOŁY DIALOGU udowadniają, że nie ma racji ten, kto by sądził, że jest to zbyt trudne dla młodych ludzi.

„Wycieczka, którą przeprowadziłyśmy, była ciekawa i wiele rzeczy się dowiedziałam. Wraz z koleżanką dzięki tym warsztatom postanowiłyśmy zainteresować się tym, co się znajduje w Annopolu i jest związane z Żydami. Chcemy zająć się kirkutem znajdującym się na terenie Annopola, posprzątać go i uporządkować. Chcemy też napisać artykuł o społeczności żydowskiej, która się tutaj znajdowała. Artykuł ma się ukazać na stronie naszej gminy” — Kamila, uczennica z Annopola

W Kazimierzu Dolnym podczas długiego weekendu majowego, kiedy w mieście jest pełno turystów, uczniowie proponowali swoją trasę każdemu, kto okazał zainteresowanie. Ich plakaty przykuły uwagę pięćdziesięciu osób, które następnie zgłosiły się na wycieczkę. Uczniowie z Chełma zaczęli ludzi na ulicy i zapraszali ich do zwiedzania. Podobnie uczestnicy SZKOŁY DIALOGU w Nisku, którzy podczas dnia targowego urządzili happening na rynku, żeby przyciągnąć uwagę współmieszkańców.

Uczniowie, gdy już włożą tyle pracy w badania i organizację dużej publicznej imprezy, chcieliby, żeby rezultaty ich starań nie okazały się ulotne. Licealiści z Izbicy Kujawskiej zatroszczyli się o to, by stworzyć coś, co będzie trwałe i szeroko dostępne. Zrobili stronę internetową i swoje

odkrycia opisywali na blogu, by każdy miał do nich dostęp. Sandomierz zamierza wydać przewodnik po żydowskiej trasie historycznej, oparty na uczniowskim opracowaniu. Uczestnicy SZKOŁY DIALOGU wspólnie z władzami miasta Ryki także przygotowują dwujęzyczny, polsko-angielski przewodnik szlakiem żydowskich śladów w ich miejscowości. Również w Dębicy licealiści pracują nad folderem poświęconym żydowskiej historii miasta, który będzie dostępny w szkołach, w muzeum regionalnym i w ratuszu. Łomżyńscy uczniowie przygotowali broszurkę ukazującą dzieje Żydów w ich mieście i znaleźli sponsora, który sfinansował jej wydanie. Licealiści z Ulanowa opracowali przewodnik audio po żydowskich miejscach i chcą, żeby był dostępny dla wszystkich odwiedzających ich miejscowość.

Mówiąc o rewolucji

Te warsztaty wywołały w moim mieście małą rewolucję – stwierdził jeden z uczestników SZKOŁY DIALOGU w Rykach. Uczniowie, którzy przyswoili sobie żydowską historię i poczuli się odpowiedzialni za pamięć, dążą do realnej zmiany. By ją osiągnąć, zwracają się do tych, którzy mogą mieć na to jakiś wpływ.

Dlatego w Łomży licealiści oprowadzili po mieście nauczycieli z innych szkół średnich, na zakończenie wręczając im drukowaną broszurę opisującą historię łomżyńskich Żydów. Podkreślają: „Teraz nie będą mówili, że nie wiedzą, jak o tym uczyć”. Na wiosnę 2012 roku do tej szkoły zwróciły się władze pobliskiego

„Zasmucił mnie fakt, iż w naszej miejscowości tak okropnie obchodzi się z pozostałościami po żydowskiej kulturze. Zastanawiam się, czy nie dałoby się jakoś o nich przypomnieć, jakoś odrestaurować niektóre budynki, jakoś je upamiętnić”

— anonimowy uczeń z Koprzywnicy

więzienia, aby uczniowie pokazali osadzonym żydowską Łomżę. W Gliwicach uczniowie stali się nauczycielami dla swoich własnych rodziców, zaś w Chotyłowiu zaprosili dorosłych na prezentację w ośrodku kultury. Po Dobrej, Frysztaku, Sierpcu i Zarębach Kościelnych uczniowie oprowadzili lokalne władze samorządowe, nauczycieli i członków miejscowych stowarzyszeń. W Koninie licealiści we współpracy z władzami miasta przygotowali drobne upominki dla uczestników opracowanej przez nich gry miejskiej. SZKOŁA DIALOGU w Sokołowie Podlaskim dostała mocne poparcie ze strony miejscowych instytucji, w tym gminnego ośrodka kultury, lokalnych mediów i Klubu Seniora.

Widząc swoje miasto w nowym świetle, uczniowie zaczynają także dostrzegać problemy lokalnej społeczności. Jeden z licealistów w Czerwińsku zauważył na przykład: „Istnieje miejsce po żydowskim cmentarzu, ale nie ma tam żadnego oznaczenia. Denerwuje mnie, że władze nic nie zrobiły, żeby to upamiętnić”. Uczniowie z Koprzywnicy spotkali się z burmistrzem, a także napisali list do rady miasta i gminy, domagając się wysprzątania cmentarza i umieszczenia tam pomnika. Podobnie stało się w Rykach, gdzie uczniowie zwrócili się do władz miejskich, by na miejscu, gdzie niegdyś stała synagoga, umieścić pamiątkową tablicę. Uczestnicy SZKOŁY DIALOGU z Annopola, Sienna i Parczewa wzięli sprawy w swoje ręce i sami wysprzątali żydowskie cmentarze.

Warszawa: czy wiesz, na czym stoisz?

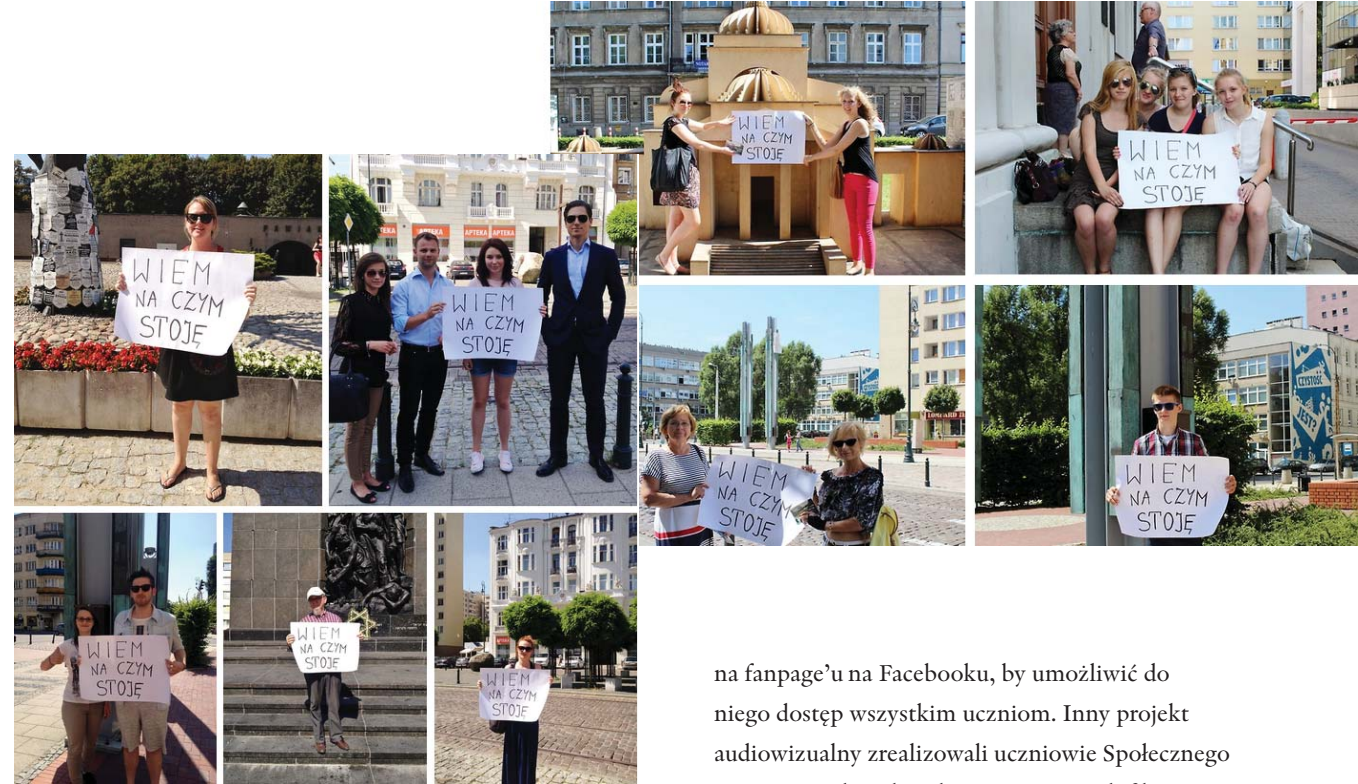
„Jedna z uczennic opowiadała mi, że w jej domu zawsze słyszała ‘rządzą nami sami Żydzi i komuniści’ i po warsztatach po raz pierwszy zareagowała słowami: ‘to jakiś mit i stereotyp’” — Urszula, nauczycielka z Warszawy

Co znaczy sztuczna palma stojąca w centrum Warszawy? Jaki jest sens wysokiego pomnika na Chłodnej i ceglanego muru na ulicy Waliców?

Uczniowie LO im. Śniadeckiego, położonego nieopodal warszawskiego cmentarza żydowskiego, nie zadawali sobie takich pytań, zanim nie wzięli udziału w warsztatach SZKOŁY DIALOGU. Pochodzą z różnych stron miasta, ich rodziny są tu nowe i mało co wiedzą o historii stolicy. W trakcie warsztatów SZKOŁY DIALOGU dowiedzieli się tyle, że w ramach własnego projektu postanowili wyjść na ulicę i pytać ludzi: czy wiesz, na czym stoisz? Zaczęli przechodniów, chodzili na miejskie imprezy, zostawiali wlepki ze swoim hasłem w publicznych miejscach i dokumentowali

to wszystko na specjalnie stworzonym profilu na Facebooku, gdzie zamieścili też film.

Uczniowie Gimnazjum nr 16 też podzielili się swoją wiedzą z innymi, organizując dla swoich kolegów grę miejską na temat żydowskiej historii Warszawy i losu mieszkańców warszawskiego getta. Potem na forum szkoły zorganizowali prezentację. Licea im. Kopernika i Powstańców Warszawy postanowiły przedstawić historię warszawskich Żydów w przestrzeni szkolnej. Uczniowie z „Kopernika” skoncentrowali się głównie na zagadnieniach kulturalnych, w drugiej ze szkół chodziło bardziej o historię warszawskiego getta.

Uczniowie z Gimnazjum im. Ireny Sendlerowej chcieli, by młodzież dowiedziała się czegoś więcej o swojej patronce, Irenie Sendlerowej, która była Sprawiedliwą Wśród Narodów Świata. Opracowali wideo z przewodnikiem biograficznym, ukazującym miejsca związane z jej życiem. Film umieścili

na fanpage’u na Facebooku, by umożliwić do niego dostęp wszystkim uczniom. Inny projekt audiowizualny zrealizowali uczniowie Społecznego Liceum „Bednarska”, którzy opracowali filmowy esej, w metaforyczny sposób opowiadający o naszym stosunku do przeszłości miasta. Film „Żywi w pamięci” został zakwalifikowany na festiwal twórczości młodzieżowej Mostra Geração w Rio de Janeiro w Brazylii. Festiwal ten jest jednym z najważniejszych wydarzeń audiowizualnych w Ameryce Południowej.

Wspólne rodzinne miasto

„**Znaleźć się tu**, gdzie żył mój dziadek z rodziną, spacerować po tych samych miejscach, którymi oni chodzili, to dla mnie najważniejsza chwila” – mówi Samantha Margolis, która odwiedziła miasto, z którego pochodził jej dziadek. Siedmioro członków rodziny Margolisów

z Chicago uczestniczyło w dwóch warsztatach SZKOŁY DIALOGU w Łomży w październiku 2012 r. Uczniowie poprowadzili ich wówczas śladami ich przodków, a nawet wyszukali i przetłumaczyli dla nich stare dokumenty.

„Zabrali mnie na dobrze udokumentowaną wycieczkę po żydowskim i współczesnym Radomiu, między innymi do miejsc, gdzie znajdował się dom mojej matki i jej siostry Reginy, sklep mojego dziadka, a także shul, do którego chodziła moja matka. Zwiedzanie tego niezwykłego dziedzictwa stworzyło bardzo pozytywne osobiste związki i pełne czułości wspomnienie, które pozostanie ze mną do końca życia” – Irving Kempner, Sharon (MA), Stany Zjednoczone

We wrześniu 2012 r. Alan Metnick, członek żydowskiego ziomkostwa Sławatycz, odwiedził miasteczko po raz drugi. „Byłem ciekaw, czy zmiana zaszła chociaż w jednym uczniu. A tam ich było o wiele więcej niż jeden” – zauważył. W październiku tego samego roku Alan Silberstein opowiedział historię swojej rodziny uczestnikom SZKOŁY DIALOGU w Piotrkowie Trybunalskim.

W listopadzie, podczas wizyty studyjnej amerykańskich liderów żydowskich, uczniowie Liceum im. Kopernika w Radomiu oprowadzili gości Forum – wśród których była Sharon Grosfeld – po rodzinnym mieście jej ojca. W kwietniu 2013 r. uczniowie tego samego liceum odbyli z Irvingiem Kempnerem spacer po Radomiu, gdzie wychowała się i przeżyła radomskie getto jego matka Maryla.

W sierpniu 2013 r. Heidi Ulrich, która ma swoje korzenie w Sierpcu, odwiedziła wraz z mężem tamtejszą SZKOŁĘ DIALOGU. Młodzi absolwenci programu wraz z nauczycielami, dyrektorem szkoły oraz miejscowym historykiem powitali gości i zabrali ich na wycieczkę po Sierpcu śladami żydowskich pamiątek.

Aby znaleźć więcej możliwości budowania więzi między poszczególnymi SZKOŁAMI DIALOGU a Żydami wywodzącymi się z tych miejscowości, przedstawiciele Forum wzięli udział w XXXIII Międzynarodowej Konferencji Genealogii Żydowskiej w Bostonie, która odbyła się w dniach 4 – 9 sierpnia 2013 r. Jest ona organizowana przez Związek Żydowskich Stowarzyszeń Genealogicznych i co roku gromadzi około 1200 genealogów z całego świata.

Zostać przewodnikiem

Odwiedzanie Szkół DIALOGU jest ważnym doświadczeniem także dla tych gości, którzy nie mają rodzinnych związków z daną miejscowością. Również dla nich cenna jest możliwość spotkania absolwentów SZKOŁY DIALOGU, którzy dzielą się z nimi swoimi odkryciami na temat żydowskiej historii.

Uczestnicy SZKOŁY DIALOGU w Broku, małej miejscowości położonej 55 km na wschód od Warszawy, zorganizowali wycieczkę śladami żydowskiego dziedzictwa dla członków Ec Chaim, postępowej kongregacji należącej do

„Uczniowie badali i zmagali się z lokalną historią, która czasem może wydawać się odległa. Mówili z głębokim szacunkiem i bólem, używając takich słów, jak ‘sąsiad’, gdy wspominali o ludności żydowskiej, mówili też ‘nasza historia’, a nie ‘ich historia’” – dr Jack Lipinsky, Robbins Hebrew Academy, Toronto, Kanada

Gminy Wyznaniowej Żydowskiej w Warszawie. Spotkanie było dla gości okazją, by dowiedzieć się czegoś o historii Żydów z Broka, zaś dla uczniów – możliwością poznania współczesnych członków polskiej społeczności żydowskiej. Specjalni goście wzięli też udział w wycieczce przygotowanej przez uczniów z Sokołowa Podlaskiego. Delegacja australijskich filmowców i urodzona w Polsce śpiewaczka jidysz na własne oczy zobaczyli, jak wielu mieszkańców przyszło, aby pójść śladami Żydów, co umożliwili im uczniowie.

W kwietniu 2013 r. uczestnicy SZKOŁY DIALOGU w Kazimierzu Dolnym zabrali w swoją trasę polskich uczestników Polsko-Żydowskiego Programu Wymiany prowadzonego przez FORUM we współpracy z AJC. Pod koniec czerwca FORUM zorganizowało wyjazd do Zarębów Kościelnych, w którym ponownie wzięli udział absolwenci Polsko-Żydowskiego Programu Wymiany, a także przyjaciele i współpracownicy FORUM. Uczestnicy lokalnej SZKOŁY DIALOGU zabrali ich na spacer po żydowskich miejscach w swoim miasteczku.

W Pińczowie delegacja żydowskich edukatorów Facing History and Ourselves, jednej z najważniejszych amerykańskich organizacji edukacyjnych, spotkała się z absolwentami SZKOŁ DIALOGU. Zaś we wrześniu 2012 r. licealiści z Wadowic gościli grupę amerykańskich liderów żydowskich, będących w trakcie organizowanej przez Forum wizyty studyjnej w Polsce. W obu przypadkach uczniowie oprowadzili amerykańskich gości opracowanymi przez siebie trasami żydowskiego dziedzictwa.

Kiedy zaczynasz chcieć więcej

Często się zdarza, że ani odkrycia poczynione przez uczniów podczas SZKOŁY DIALOGU, ani też organizowane przez nich publiczne wydarzenia już im nie wystarczają. Zaczynają chcieć więcej. Tak było z Magdaleną Sobczuk, licealistką ze Szczeczeszyna. Podczas SZKOŁY DIALOGU w pewnym momencie Magdalena pomyślała, że chciałaby zorganizować w swoim mieście wizytę izraelskich uczniów. I jak postanowiła, tak zrobiła.

Jej projekt „Przez okno” uzyskał wsparcie europejskiego programu unijnego „Młodzież w działaniu”. Nazwa projektu jest symboliczna. Każdy ma okno, przez które patrzy, zatem oznacza ono sposób, w jaki postrzegamy rzeczy. Często patrzymy przez okna, nie zdając sobie sprawy, że ktoś przez te same okna spoglądał sto lat wcześniej. Co widział? Jaki był wtedy świat?

Projekt „Przez okno” pokazał młodym ludziom z Izraela i z Polski, jak wygląda życie codzienne w ich krajach, jaka jest ich kultura i religia. Izraelscy uczniowie odtworzyli koszerną kuchnię, a ich polscy rówieśnicy z przejęciem pomagali im gotować i chętnie uczyli się ich religijnych zasad. Wspólnie odkrywali żydowską historię Szczeczeszyna, opracowywali dokładną mapę przedwojennego miasta, odwiedzili obóz zagłady w Bełżcu. Były też wspólne zabawy – wieczorami brali udział w karaoke, żartowali, uczyli się nawzajem polskich i hebrajskich łamańców językowych.

Co najważniejsze, polska i izraelska młodzież wspólnie przygotowała sztukę, pokazaną ostatniego dnia wymiany w ośrodku kultury. Salę po brzegi wypełnili mieszkańcy Szczeczeszyna. Zostały tylko miejsca stojące.

Rezultaty ewaluacji

Każda ewaluacja SZKOŁY DIALOGU

jednoznacznie ukazuje niezwykłą wartość programu, jeśli chodzi o pobudzanie pozytywnej przemiany w postawach polskiej młodzieży żyjącej w mniejszych miejscowościach.

W 2012 r. Centrum Badań nad Uprzedzeniami Uniwersytetu Warszawskiego przeprowadziło ewaluację programu SZKOŁA DIALOGU. W tym roku w programie wzięło udział 40 szkół w 39 miejscowościach poza Warszawą, zaś spośród nich w badaniu uczestniczyło 28 szkół z 27 miejscowości.

„Po tych warsztatach zmieniłam swoje nastawienie do Żydów. Myślałam, że Polska jest tylko dla Polaków i nikt inny mieszkać tu nie może, ale teraz wiem, że to byli tacy sami ludzie jak my Polacy. Te warsztaty dały mi wiele do myślenia”

— **Kasia, uczennica z Sokołowa Podlaskiego**

SZKOŁA DIALOGU okazała się skutecznym narzędziem krzewienia tolerancji wobec narodu żydowskiego. Stosunek uczniów wobec Żydów stał się po wzięciu udziału w programie o wiele bardziej przychylny niż przedtem. Nie tylko odkryli oni swoje podobieństwa do Żydów, ale też zauważyli, że wcześniej czuli się całkowicie od nich różni.

Znacząco wzrosło też przekonanie uczestników programu, że po jego zakończeniu ich wiedza na temat żydowskiej kultury i historii jest wyraźnie większa. Na początku programu 63 procent uczniów oceniło swoją wiedzę jako niską, a jedynie 5 procent uważało, że jest ona na poziomie powyżej przeciętnej. Po zakończeniu programu proporcje się zmieniły: 62 procent badanych

stwierdziło, że wie dużo o żydowskiej kulturze, a tylko 7 procent zadeklarowało, że ma wiedzę małą albo bardzo małą.

Co więcej, rezultatem udziału w SZKOLE DIALOGU jest rosnąca liczba uczniów, którzy dostrzegają, że żydowskie dziedzictwo w ich mieście jest źle zachowane, uważają więc, że należy coś zrobić, aby ta sytuacja uległa poprawie. Uczniowie stają się także bardziej chętni, by swoją nową wiedzę podzielić się z innymi, zaczynają się też czuć osobiście odpowiedzialni za ochronę dziedzictwa żydowskiego w miejscu swojego zamieszkania.

Trenerzy Forum

„Widzę siebie jako przewodnika. Moim zadaniem jest odkrywanie w uczniach ich energii i kreatywności i wspieranie ich, gdy poznają żydowską historię, gdy konfrontują się z własnymi stereotypami” – Agata Jujeczka, od ośmiu lat trenerka Forum

SZKOŁA DIALOGU to coś więcej niż program edukacyjny. To wymiana, wzajemna interakcja pomiędzy wyspecjalizowanymi edukatorami a pełnymi zapału uczniami.

Trenerzy FORUM tworzą obecnie grupę pięćdziesięciu zapalonych młodych ludzi, łączących encyklopedyczną wiedzę z zaraźliwą energią. Powodzenie SZKOŁY DIALOGU zależy od tych utalentowanych, zaangażowanych edukatorów, dzięki którym jesteśmy pewni sukcesu programu.

EDUKATORZY FORUM

Prowadzący zajęcia w roku szkolnym 2012/2013:

Anna Bakula,
Ewelina Bartosik,
Katarzyna Czajkowska-Lukasiewicz,
Anna Desponds,
Aleksandra Dybkowska,
Adam Gąsecki,
Anna Geller,
Olga Głowacka,
Beata Godlewska,
Jagoda Jabłońska,
Małgorzata Jastrzębska,
Agata Jaworska,

Agata Jujeczka,
Natalia Kertyczak,
Małgorzata Kruszevska,
Aneta Kulińska,
Anna Maculewicz,
Magdalena Maślak,
Izabela Meyza,
Marcin Mitzner,
Stanisław Niemojewski,
Katarzyna Niewczas,
Małgorzata Nowicka,
Magdalena Ogieniewska,

Monika Oszmaniec,
Maria Pawlak,
Katarzyna Pietrzak,
Weronika Romanik,
Sonia Ruszkowska,
Barbara Sieradz,
Anna Szyba,
Anna Witek,
Agnieszka Witkowska-Krych,
Hanna Zielińska,
Jarosław Ziółkowski.

Media

Media międzynarodowe

Inna Warszawa / ורשה האחרת, OFERADERET

Fragment artykułu Oferta Adereta „Inna Warszawa”, opublikowanego w hebrajskiej edycji dziennika „Ha-aretz” 26 kwietnia 2013 r., zaś w wersji angielskiej 3 maja 2013 r.

„(...) Młodzież nie tylko poznaje historię miejscowych Żydów, ale też dzieli się swoją wiedzą z innymi mieszkańcami swojej miejscowości, stając się ambasadorem dobrej woli tego projektu – mówi Andrzej Folwarczny, prezes FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI. – Odkrywają poczucie odpowiedzialności wobec pamięci o wspólnocie żydowskiej i o jej wkładzie w lokalne dziedzictwo. Nasze działanie to nie tylko uczenie historii, ale też pobudzanie dialogu i pojednania”.

Media krajowe

W styczniu 2013 r. Gala SZKOŁY DIALOGU 2012 była obszernie relacjonowana w ogólnopolskiej stacji radiowej TOK FM oraz w Programie 3 Polskiego Radia.

W kwietniu 2013 r. członkini Zarządu FORUM Zuzanna Radzik została zaproszona do rozmowy na temat ksenofobii, nietolerancji i obojętności w porannej audycji „Kawa czy herbata”, nadawanej w głównym kanale Telewizji Polskiej. W tym samym tygodniu FORUM wzięło także udział w programie na temat stosunków polsko-żydowskich nadawanym w TVP Kultura z okazji 70. rocznicy Powstania w Getcie Warszawskim.

Tygodnik „Polityka”, opublikował natomiast na swojej stronie internetowej artykuł poświęcony walce z ksenofobią, w którym przedstawiono SZKOŁĘ DIALOGU jako skuteczną drogę szerzenia tolerancji w społeczeństwie.

W „Gazecie Wyborczej” ukazał się także artykuł wiceprezesa FORUM Michała Bilewicza na temat zwalczania antysemityzmu. W tekście omówiono program SZKOŁA DIALOGU oraz wyniki badań jego efektywności.

W większości miejscowości, do których dotarła SZKOŁA DIALOGU, realizacja programu stanowiła wydarzenie. Nasze działania relacjonowały lokalne telewizje w Koninie oraz Ulanowie, a także radiostacje warszawskie. Lokalne tygodniki i media internetowe regularnie donoszą o kolejnych osiągnięciach SZKOŁY DIALOGU w swoich miejscowościach.

Główni Sponsorzy

Fundatorzy Dialogu

Osoby, które ofiarowały co najmniej 50 000 USD
w ciągu ostatnich pięciu lat
Alyse Mason Brill i Nathan Brill
Michael i Jill Rosenbaum

Darczyńcy Dialogu

Osoby, które ofiarowały pomiędzy 20 000 a 49 999 USD
w ciągu ostatnich pięciu lat
Mickey and Martin Baumrind
Harvey Krueger
Irene Pletka
Sigmund Rolat
Edith i Martin Stein

Budowniczy Dialogu

Osoby, które ofiarowały pomiędzy 5000 a 19 999 USD
w ciągu ostatnich pięciu lat
Julie i Roger Baskes
Ewa i Josef Blass
Nancy i Curt Civin
Marilyn Cohen i Ray Cohen
Jonathan Dorfman
Alyce de Toledo
Diana i Michael David Epstein
Sheila i David Fuente
Barbara Zeit Glickman i Richard Glickman
Phyllis Gould i Robert Potoker
Sharon Grosfeld
Lesley i Evan Heller
David Hochberg
Frank Hornstein
Betsy i Paul Katz
Mindy i Irving Kempner
Rafał Kos

Emma and Henryk Kranz
Kenneth Krushel
Nancy i Sidney Lejfer
Piotr Lewicki
Stephanie i Michael Levy
Sherry Levy-Reiner i Fred N. Reiner
Nancy Liebermann i Joe Godles
Fred Mardell
Trisha i Fred Margulies
Suzanne Marks
Jerome Ostrov
Arturo C. Porzecanski
Lynne i Allan Reich
Stacy i Ron Scheinberg
Shlomit Schonberger
Wendy Stahl
Richard Sussman
Ronald Wallach
Nancy i Christopher Winship
Elly i Dan Wolf
Harry Zinn

Sponsorzy instytucjonalni w ciągu
ostatnich pięciu lat

Amtra Ltd.
Conference on Jewish Material Claims Against Germany
Dutch Jewish Humanitarian Fund
Friends of the Forum
Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej
Instytut Wydawniczy Znak
International Task Force for Holocaust Education,
Remembrance and Research
Koret Foundation
Miasto Stołeczne Warszawa
Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP

Pratt Foundation
Rothschild Foundation Europe
Taube Foundation for Jewish Life & Culture
U.S. State Department
Warszawskie Centrum Innowacji Edukacyjno-
-Społecznych i Szkoleń

Fundatorzy Szkół Dialogu w roku
szkolnym 2012-13

Beth i Michael Moskowitz, Suzi i David Schuller, Robin i Mel Shuman	Annapol
Phyllis Gould i Robert Potoker	Międzyrzec Podlaski
Shirley i Henry Hackel	Wąchock
Doris Haims, Heidi Urich, Douglas Cohen, Elias Savada i inni	Sierpc
Harvey Krueger	Frysztak
Leslie i Bruce Lane	Konin
Larry, Barbara, Samantha i Joshua Margolis Paul i Nancy Maddrell	Łomża (dwie szkoły)
Polscy uczestnicy Polsko-Żydowskiego Programu Wymiany	Szczeczeszyn
Arturo C. Porzecanski	Gliwice
Ewa Radwańska	Dobra
Stacy i Ron Scheinberg	Chełm
Sylvia i David Steiner	Nisko
Carol Patricia Williams i Kenneth Turan	Pilzno

Wsparcie rzeczowe programu Szkoła
Dialogu

Ambasada Izraela w Warszawie
Centrum Badań nad Zagładą Żydów IFiS PAN
Grupa KK Radom
Instytut Wydawniczy Znak
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów RP
Wydawnictwo Czarne
Wydawnictwo Rebis
Żydowski Instytut Historyczny

Jesteśmy wdzięczni następującym osobom, które
zaoferowały swoje profesjonalne umiejętności,
wspierając nasze przedsięwzięcia:

Donata Jończyk
- projekt graficzny (prezentacja multimedialna)
Tomasz Kapliński, Kancelaria Adwokacka Tomasz
Kapliński
- obsługa prawna
Rafał Kos, Kancelaria KKG
- obsługa prawna
Sherry Levy-Reiner
- pozyskiwanie funduszy
Andrzej Mochnacki, Kancelaria Prawnicza S.C. Krystyna
Marut, Andrzej Mochnacki i S-ka
- obsługa prawna
Michał Rutkowski, Tribal DDB
- prezentacja multimedialna
Joanne Zamore, Zamore Design
- projekty graficzne

FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI

SZKOŁA DIALOGU | RAPORT | 2012–2013

Gala Szkoły Dialogu 2012

Podczas uroczystej Gali w Warszawie nagradzani są uczniowie, którzy stworzyli najlepsze projekty w ramach programu Szkoła Dialogu.

Fotografie: Anna Bakula, Gwydion Burghout, Katarzyna Czajkowska-Lukaszewicz, Beata Godlewska, Magdalena Maślak, Magdalena Ogłeniewska, Monika Oszmaniec, Maria Pawlak, Jakub Peteliewicz, Zuzanna Radzik, Weronika Romanik, Sonia Ruszkowska, Anna Szyba, Hanna Zielińska.

Design by ZAMORE DESIGN

Co możesz zrobić?

FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI poszukuje partnerów, którzy pomogą Fundacji realizować zajęcia w ramach programu SZKOŁA DIALOGU na większą skalę. Jeśli chcesz mieć swój wkład w budowę polsko-żydowskiego pojednania i wesprzeć nasze działania edukacyjne, możesz dokonać wpłaty na konto:

FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI

23 1240 1343 1111 0000 2359 1097

lub skontaktować się z nami:

Tel./Faks: 22 827 22 07

forum@dialog.org.pl

Forum Dialogu Między Narodami

Fundacja FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI jest organizacją pozarządową zajmującą się działalnością na rzecz zbliżenia pomiędzy Polakami a Żydami, przeciwdziałaniem przejawom antysemityzmu i ksenofobii, a także edukacją na rzecz tolerancji. Forum realizuje swoje cele poprzez seminaria, wystawy, publikacje i programy wymiany, skierowane do młodzieży i środowisk opiniotwórczych.

www.dialog.org.pl

[illegible]

FORUM DIALOGU MIĘDZY NARODAMI

www.dialog.org.pl

PATRONAT HONOROWY

MINISTER
EDUKACJI
NARODOWEJ